

פרק ד'

משנה א': הקדמה: במשנה זו חוזרים לעבודת כהן גדול וסדר הגורלות בין השעיר לה' לבין השעיר לעזאזל

טרף בקלפי הכהן הגדול מערבב את הגורלות בקלפי ומוציא את לוחות העץ בחטף כדי שלא יבדוק שיעלה לו לה' בימין שזה סימן טוב **והעלה שני גורלות** מעלה בכל יד גורל אחד, **אחד כתוב עליו לשם ואחד כתוב עליו לעזאזל** על אחד מהם היה כתוב לשם שזה יהיה הקרבן המוקרב על המזבח ואילו על השני כתוב לעזאזל שהוא השעיר המשתלח, וכאשר מעלה את הגורלות היו עומדים **הסגן מימינו וראש בית אב לשמאלו. אם של שם עלה בימינו** אם הלוח שכתוב עליו לה' עלה ביד ימין **הסגן אומר לו: אישי כהן גדול הגבה ימינך** הרי שהסגן העומד מימינו אומר לו הגבה ימינך כדי שיראו כולם שזהו הגורל שעלה לה', **ואם של שם עלה בשמאלו** אם הלוח שכתוב עליו לה' עלה ביד שמאל, **ראש בית אב אומר לו: אישי כהן גדול הגבה שמאלך** הרי שראש בית אב העומד בשמאלו אומר לו להגביה ימינו כדי שיראו כולם היכן עלה הגורל לה'. **נתנן על שני השעירים** ומניח הכהן הגדול את לוחות העץ על השעירים, מה שעלה ביד ימין מניח על השעיר העומד לימינו ומה שעלה בשמאל מניח על השעיר העומד לשמאלו **ואומר: לה' חטאת מזכיר את השם המפורש ככתבתו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. רבי ישמעאל אומר: לא היה צריך לומר חטאת אלא לה'** רבי ישמעאל סובר שמספיק אם אומר הכהן הגדול לה' ומניח על גבי השעיר את הגורל לה' וכבר לא צריך לומר חטאת כי פשיטא שהשני הוא לחטאת. ואין הלכה כר"י. **והן עונין אחריו:** וכל הכהנים והעם העומדים בעזרה כאשר היו שומעים את השם המפורש יוצא מפי כהן גדול היו אומרים: **ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.**

משנה ב': הקדמה: ממשיכה המשנה לתאר את סדר העבודה עם קרבנות הכפרה

קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח לאחר שהניח את הגורלות על השעירים קושר הכהן הגדול רצועת צמר בצבע אדום על ראשו- בין קרניו- של השעיר המשתלח **והעמידו כנגד בית שלוחו** ומעמידו מול שער המזרח דרכו ייצא לשלחו לעזאזל, **ולנשחט כנגד בית שחיטתו** ולשעיר שעומד להיות קרב קושר לשון של זהורית בצוארו וזה לסימן כדי שלא יתבלבלו ביניהם, ודווקא לשון של זהורית הניח כדי שכאשר ימחל ה' לעוונות ישראל יתחלף ציבעו ללבן ויקוים הפסוק אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו. **בא לו אצל פרו שניה** הולך הכהן אל הפר בפעם השניה **וסומך שתי ידיו עליו ומתודה** שבפעם ראשונה התודה על עוונותיו ועל עוונות אנשי ביתו ועכשיו כשכופר לו והוא זכאי יש לו יכולת להתוודות בשביל כל קהל ישראל, **וכך היה אומר:**

אנא השם ומזכיר שם המפורש כפי שנכתב, עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך, אנא השם, כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתיך לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך, ככתוב בתורת משה עבדך: כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו, וגם משנה זו היא לדעת רבי מאיר שאומרים עויתי פשעתי וחטאתי וההלכה היא כדעת חכמים שאומרים חטאתי, עויתי ופשעתי, והן עונין אחריו והכהנים והעם כשהיו שומעים את השם המפורש יוצא מפי כהן גדול היו עונים אחריו: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

משנה ג': הקדמה: המשנה מלמדת את מעשה הקרבת הפר עליו התוודה הכהן הגדול שחטו וקבל במזרק את דמו שכפי שלמדנו בפרקים קודמים שכל עבודת יום הכיפורים צריכה להעשות על ידי הכהן גדול בעצמו, ונתנו למי שהוא ממרס בו והיה נותן את המזרק עם דם הפר לכהן שהיה מערבב אותו על הרובד הרביעי שבהיכל שהיה עומד על שורת האבנים הרביעית שמפתח ההיכל ולחוץ, שאי אפשר לפרש שורה רביעית מפתח ההיכל ולפנים שהרי נאמר וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו, כדי שלא יקרש ועירבב את הדם כדי שלא יקרש שהרי הכהן גדול צריך לעשות אתו עוד זריקת הדם. נטל מחתה לוקח הכהן גדול מחתה לחתות גחלים בשביל הקטורת ועלה לראש המזבח שנמצא בעזרה ופנה גחלים אילך ואילך ומפנה מהגחלים לצד זה ולצד זה וחותה ולוקח במחתה מן המעכלות הפנימיות מן הגחלים שהיו בפנים האש שהם נתאכלו היטב וירד מן המזבח והניחה על הרובד הרביעי שבעזרה ומניח את המחתה עם הגחלים ברובד הרביעי שבעזרה שם עמד הכהן שממרס בדם הפר.

משנה ד': הקדמה: המשנה מביאה את ההבדלים שהיו במחתה ובקטורת בין יום הכיפורים לשאר ימות השנה

בכל יום היה חותה בשל כסף בכל יום היה הכהן שזכה לעשות את מעשה הקטורת חותה במחתה העשויה מכסף ומערה בשל זהב ואחר כך העבירם למחתה מזהב, והטעם: מפני שהתורה חסה על ממונם של ישראל ועבודת חתיית הגחלים גורמת לזהב שישרף ויכלה, על כן חותה בשל כסף, והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס ואילו ביום כיפור היה גם חותה בשל זהב, והטעם: כדי להקל על הכהן גדול שלא יצטרך להערות מכלי לכלי, שחוששים לחולשתו שהרי עושה את כל העבודות לבד לאחר שלא ישן ולא טעם. הבדל שני: בכל יום חותה בשל ארבעת קבין ומערה בתוך של שלשת קבין כל יום היה חותה במחתת כסף של ארבע קבין והיה מערה לתוך מחתה של שלושת קבין ואת הקב שנשפך היו מכבדים לאמת המים שבעזרה והיום חותה בשל שלשת קבין ובה היה מכניס בלי לערות למחתה אחרת וזאת עשה גם בשביל להקל על הכהן גדול. דעה חולקת: רבי יוסי אומר: בכל יום חותה בשל סאה ומערה בתוך של שלשת קבין וכיוון שסאה היא ששה

קבין הרי שלדעתו התפזרו שלושה קבין שפינו לאמת המים והיום חותה בשל שלשת קבין ובה היה מכניס ואין הלכה כרבי יוסי. הבדל שלישי: בכל יום היתה כבדה והיום קלה בכל יום היה דופן המתחה עבה והיום דופנה דק. הבדל רביעי: בכל יום היתה ידה קצרה בכל יום הייתה הידית של המתחה קצרה והיום ארכה כדי להקל עליו שיוכל להניחה תחת לזרועו. הבדל חמישי: בכל יום היה זהבה ירק והיום אדם צבע הזהב של המתחה בכל יום היה ירוק והיום היה הזהב אדום שהוא משובח יותר והוא נקרא זהב פרוויים כלומר שאדום כדם פרים וזה נעשה בשביל כבוד היום, דברי רבי מנחם. הבדל שישי: בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבים והיום מוסיף מלא חפניו כל יום היה מקריב חצי פרס שהוא חצי מנה בבוקר וחצי בין הערבים והיום מקטיר שלוש פעמים ועל כן לבד מפרס לבוקר ופרס לבין הערבים מוסיף עוד מלוא חפניו בשביל להכניסו לקדש קדשים. הבדל שביעי: בכל יום היתה דקה והיום דקה מן הדקה בכל יום הייתה הקטורת דקה שהוא שוחק היטב את הסממנים כמו שכתוב ושחקת ממנה הדק, ואילו ביום כיפור שוחק שוב לאחר שחיקה ושוחקם יפה יפה כדי שתהא דקה מן הדקה.

משנה ה': הקדמה: מפני שפירטו במשנה קודמת על שינויים שנעשו ביום כיפור אומרת המשנה עוד שינויים שנעשו ביום זה.

בכל יום כהנים עולים במזרחו של כבש חכמים אמרו: כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין וכיוון שהכבש היה בדרומו של מזבח והעולה בו ימינו לצד מזרח על כן הכהן המעלה את האברים למזבח עולה ממזרחו של כבש ויורדין במערבו ולאחר שהלך את כל צד מזרח ואת כל צד צפון של מזבח כשהגיע לצד מערה הייתה ימינו למערב על כן יורד מצד מערב, ולא הולכים באמצע שאין כהנים רשאים ללכת באמצע משום כבוד שמים. והיום כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע ביום כיפור כהן גדול עולה ויורד באמצע הכבש כדי להראות את חשיבותו שהוא כבן בית ההולך במקום שהוא חפץ. רבי יהודה אומר: לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע אין כל שינוי בין יום כיפור לשאר ימות השנה בדבר זה מפני שתמיד כהן גדול עולה ויורד באמצע הכבש. ואין הלכה כר"י. הבדל נוסף: בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור כל יום נעשה קידוש ידים ורגלים מהכיור שבעזרה והיום מן הקיתון של זהב ביום כיפור מקדש את כל עשרת הקידושים של ידיו ורגליו מכד של זהב שזה דרך כבוד. רבי יהודה אומר: לעולם כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב אין הבדל בדבר זה בין יום כיפור לשאר ימות השנה מפני שתמיד מקדש ידיו ורגליו מקיתון של זהב, ואין הלכה כר"י.

משנה ו': הקדמה: במשנה מובאים כל השיטות כמה מערכות אש על גבי המזבח ולפי כולם היה ביום כיפור מערכה מיוחדת לצורך הגחלים לקטורת שמכניס הכהן גדול לפני ולפנים.

בכל יום היו שם ארבע מערכות בכל יום היו על המזבח שבעזרה ארבע מערכות של עצים בוערים ואלו הם: **מערכה גדולה** שעליה מקריבים את התמיד, **מערכה שניה** שממנה נוטלים אש למזבח הקטורת, **מערכה שלישית** לקיום האש שהרי נאמר "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" **ומערכה רביעית** לאברי תמיד של בין הערביים שלא נתעכלו בערב ולא נשרפו כל הלילה, שורפים אותם במערכה זו **והיום חמש** וביום כיפור מוסיפים מערכה חמישית ליטול ממנה גחלים לקטורת שמכניס הכהן גדול לפני ולפנים **דברי רבי מאיר** כך סובר רבי מאיר.

רבי יוסי חולק **ואומר: בכל יום שלש** בכל יום היו ארבע מערכות אש מפני שלא הייתה מערכה מיוחדת לאברי תמיד של בין הערביים שהיו שורפים אותם בצידי מערכה גדולה **והיום ארבע** וביום כיפור היו ארבע מערכות שהרביעית לגחלים לקטורת שמכניס הכהן גדול לפני ולפנים.

רבי יהודה חולק **ואומר: בכל יום שתיים** בכל יום היו רק שתי מערכות מפני שלשיתו לא הייתה מערכה מיוחדת לקיום האש **והיום שלש** וביום כיפור הוסיפו מערכה נוספת לקטורת:

והסבר שיטתם הוא: מערכה גדולה למדים לפי כולם מהפסוק על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר. מערכה של קטורת למדים מהכתוב ואש המזבח תוקד בו. **מערכה לקיום האש** למדים מהנאמר והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה **ורבי יהודה** שחולק עליהם לומד מהפסוק הזה שהמבעיר קסמים דקים כדי להצית אש על המערכה גדולה לא יצית על הרצפה ויעלם כשהם דולקים אלא ידליקם בראש המזבח. **ורבי מאיר ורבי יוסי** ילמדו דין זה מהפסוק ויתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח. **ומערכה רביעית** נדרשת לרבי מאיר מהוא"ו של ואש המזבח **ואילו** שאר התנאים אינם דורשים את הוא"ו. והלכה כרבי יוסי.

שאלות לחזרה:

משנה א':

1) מה פירוש הלשון טרף בקלפי? ומדוע צריך לטרוף?

2) היכן מניח את הגורלות שעלו בידיו?

משנה ב':

(3) היכן קושרים את הלשון של זהורית?

(4) מדוע קושרים במקומות שונים?

(5) מה ההבדל בין וידוי זה לוידוי קודם?

משנה ג':

(6) מה עושים עם דם הפר?

(7) מהיכן לוקח הכהן גדול גחלים?

משנה ד':

(8) מפני מה בכל יום חוטה בשל כסף והיום בשל זהב?

(9) מה מחלוקת תנא קמא ורבי יוסי כמה חותה וכמה מכניס?

(10) אילו הבדלים נוספים יש בין המחתה של יום כיפור לשאר ימות השנה?

(11) איזה הבדל יש בהכנת הקטורת?

משנה ה':

(12) מדוע בכל יום עולים בצד המזבח והיום באמצעו?

(13) מה שני הדברים בהם חולק רבי יהודה ואין הלכה כמותו?

משנה ו':

(14) מפני מה יש כל יום ארבע מערכות והיום חמש לפי רבי מאיר?

(15) מדוע יש בכל יום שלש מערכות והיום ארבע לרבי יוסי?

(16) מדוע בכל יום יש שתי מערכות והיום שלוש לפי רבי יהודה?

בהצלחה!!!